

บทโขน
เรื่อง
รามเกียรติ์
กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จัดแสดง
ณ โรงละครอนึ่งศิลปากร
เมื่อเดือนพฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๕๐๐

บทโขน
เรื่อง
รามเกียรติ์
กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จัดแสดง
ณ โรงละครอนึ่งศิลปากร
เมื่อเดือนพฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๕๐๐

บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

พิมพ์ครั้งแรก

พฤศจิกายน ๒๕๐๐

คำนำ

เรื่องที่ใช้เป็นหัวข้อสำหรับแสดงโขน เท่าที่ทราบและมีหลักฐานปรากฏอยู่ คือ เรื่องรามเกียรติ์ มีเนื้อเรื่องคล้ายรามายณะฉบับवादมีก ของอินเดีย ซึ่งรามเกียรติ์ของเราจะได้เค้าเรื่องมาจากรามายณะและจากอื่นๆ บ้าง แล้วนำมาแต่งกันไว้เป็นบทเด่นหนึ่งและบทเด่นตะคองมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องราวในรามเกียรติ์ของเรา ทั้งที่แต่งไว้เป็นบทเด่นหนึ่งและบทเด่นตะคอง ดำเนินความยืดยาวมาก เมื่อนำมาใช้เป็นบทแสดงโขน อาจารย์ทางศิลปแต่ก่อน จึงแบ่งท้องเรื่องออกแสดงเป็นตอนๆ เรียกว่า “ชุด” แต่ละชุดก็ใช้เวลาแสดงครั้งละหลายชั่วโมง ถ้าจำต้องแสดงให้จบเรื่องรามเกียรติ์ ก็จะต้องใช้เวลาแสดงหลายวันหลายคืน อาจกำหนดเวลาแสดงเป็นเดือนก็ได้ แต่ละชุดต่างก็มี “กลเม็ด” ทางศิลป ซึ่งคณาจารย์ทางโขนได้แทรกเข้าไว้เป็นประจำชุดประจำตอนต่าง ๆ กัน แต่หลักการส่วนใหญ่ของการเดินโขน ก็อยู่ที่ศิลปแห่งการแสดงท่ายักษ์ ท่าลิง ท่าพระ และ ท่านาง กับท่าตรวจพลยกทัพ และ ท่ารบระหว่างดิงกับยักษ์และยักษ์กับพระ นอกนั้นก็เป็นการเปิดเตี๊ยะประกอบด้วยกลเม็ดเด็ดพราย ซึ่งแทรกไว้ด้วยเรื่องตลกและเรื่องเกี่ยวกับจารีตประเพณีและชีวิตประจำวันแบบไทยๆ ที่คณาจารย์แต่ละคนนำมาต่อเติมเสริมได้เข้าไว้ในการแสดงโขนชุดนั้นๆ เพื่อให้การแสดงออกกระตือรือร้นเฉพาะคราวและเฉพาะตอน เมื่อกลเม็ดอันใดดีและเป็นที่ยอมรับกัน ต่อมาก็มักจะถือกันเป็นแบบแผนที่ขาดไม่ได้ แต่บางอย่างก็อาจไม่เป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไปในสมัยปัจจุบัน

เมื่อกรมศิลปากรได้จัดโขนออกแสดงเป็นชุดๆ ตามฤดูกาลประจำปี ดังปรากฏเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายต่อมา ก็ได้มีผู้ที่รักศิลปทางโขนและเอาใจได้ในเนื้อเรื่อง หลายท่านได้เสนอข้อร้องมาเนื่องๆ ขอให้กรมศิลปากรจัดแสดงโขนให้จบในครั้งเดียว เมื่อได้รับข้อเสนอกับครั้งแรกๆ ก็ดูจะเป็นไปไม่ได้ แต่เมื่อได้นำมาพิจารณาด้วยเหตุผลและหลักวิชา ก็เห็นว่าเนื้อเรื่องรามเกียรติ์ ส่วนใหญ่ก็เกี่ยวกับพระราม นางสีดา และทศกัณฐ์ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่อง อย่างที่เรียกในภาษาศิลปะว่า ภาคส่วนประธาน (Principals) ตัวตะคองนอกนั้นก็เป็น

แต่เพียงภาคส่วนรอง (Subordinates) หรือตัวประกอบ ถ้าปรับปรุงโดยยึดหลักดังกล่าว
นี้ไว้ ก็ดูทิศทางจะทำได้และควรต้องทำ ด้วยเหตุนี้ กรมศิลปากรจึงคิดปรับปรุงสำหรับ
แสดงโฉนชนใหม่ ให้สามารถแสดงได้จบเรื่องในคราวเดียว โดยยึดหลักดังกล่าวนี้ และมอบ
ให้ครูอาจารย์และศิลปินในกองการสังกัด กรมศิลปากร ช่วยกันพิจารณานำเอาเนื้อเรื่องใน
รวมเกียรติของเรามาบ้างและบางตอนก็ปรับข้อและท้องเรื่องไปตามรามาณะบ้าง แต่งบทและ
ปรับปรุงเรื่องใหม่ให้เหมาะที่จะใช้เป็นบทแสดงในคราวนี้ ดังมีรายชื่อผู้แต่งบทปรากฏอยู่
ในหน้าต่อไปนแล้ว

ท่านผู้ชม เมื่อได้อ่านบทหรือได้ชมการแสดงตามบทนี้ คงจะสังเกตเห็นได้ว่า
กรมศิลปากรได้พยายามเป็นอย่างยิ่งเพื่อรักษาศิลปะที่เป็นหลักใหญ่ของโฉนไว้ เช่น ให้มีช่องทาง
แสดงศิลปะแห่งท่าของพระ ของนาง ของยักษ์ ของลิง และที่ท่าในการตรวจพลยกทัพและท่ารบ
อันเป็นศิลปะชั้นสำคัญของโฉนไว้โดยครบถ้วน ส่วน “กลเม็ด” ของการแสดงที่เคยจัดแทรก
กันไว้เป็นประจำในชุดต่าง ๆ นั้น เมื่อไม่เข้ากับบทที่ปรับปรุงใหม่นี้ ก็ย่อมจะไม่มีอยู่เอง แต่การ
ปรับปรุงใหม่ตามที่กล่าวนี้ อาจไม่พอใจท่านผู้ชมและท่านผู้ดูบางท่าน ซึ่งเป็นนักนิยมศิลปะและเคยดู
เคยชมการแสดงเป็นชุดตามศิลปะแบบเดิม ด้วยคงจะรู้สึกอยู่ว่า ตรงนั้นไม่มี ตรงนั้นขาดหายไป
ดังนั้นก็อาจเป็นได้ จึงขอถือโอกาสदनอแนะไว้ในที่นี้ด้วยว่า วิธีหาความสนุกในการชมโฉน
ตามแนวที่ปรับปรุงใหม่นี้ เห็นจะต้องดองทำใจเป็นกลาง ๆ สัมมติว่าตนเองยังไม่เคยรู้เรื่อง
รวมเกียรติและศิลปะแห่งการแสดงโฉนมาก่อน แล้วมานั่งชมการแสดงโฉนของกรมศิลปากร
ตามแนวที่ปรับปรุงใหม่นี้เป็นครั้งแรก บางที่จะคอยดูเอาความรำคาญใจและได้ประสบนิยม
อันดีในศิลปะของการแสดงโฉนอย่างครบถ้วน ด้วยการดูเพียงครึ่งหนึ่งคราวเดียว ก็อาจเป็นได้.

กรมศิลปากร

กรมศิลปากร

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๐

บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

ภาคหน้า	นารายณ์ปราบหนทุก	หน้า ๗
	ฉาก : วิมานเมฆ	
องค์ที่ ๑	ลักส์ดา	หน้า ๘
	ฉาก : ป่าริมฝั่งแม่น้ำโคทาวรี	
องค์ที่ ๒	สืตาผูกคอตาย	หน้า ๑๔
	ฉาก : สวนอโศก ในกรุงลงกา	
องค์ที่ ๓	จองถนน	หน้า ๑๘
	ฉาก : มหาสมุทร	
องค์ที่ ๔	สงคราม	หน้า ๒๓
	ฉาก : สนามรบ	
	ตอน ๑ อินทรชิตรบกับพระลักษมณ์	หน้า ๒๓
	ตอน ๒ ทศกัณฐ์รบกับพระราม	หน้า ๒๕
องค์ที่ ๕	พระรามคืนนคร	หน้า ๒๘
	ตอน ๑ พระภารตพระศัตร์มภ์กระทำสัตย์	หน้า ๒๘
	ฉาก : หน้พระตำหนัก ในกรุงอโยธยา	
	ตอน ๒ คืนนคร	หน้า ๓๒
	ฉาก : ป่าไถล้อาศรมพระฤๅ	

รายชื่อผู้แต่งบทโขน

เรื่อง

รามเกียรติ์

ภาคนำ นารายณ์ปราบหนทุก

องค์ที่ ๑ ลักส์ดา

องค์ที่ ๒ สี่ดาผูกคอตาย

องค์ที่ ๓ จอถนนวน

องค์ที่ ๔ สงคราม

นายเสรี หวังในธรรม เป็นผู้แต่ง

นายประพันธ์ สุคนธชาติ เป็นผู้แต่ง

ตอน ๑ อินทรชิตรบกับพระลักษมณ์

นายถนอม โหมดเทศน์ เป็นผู้แต่ง

ตอน ๒ ทศกัณฐ์รบกับพระราม

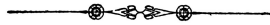
นายเสรี หวังในธรรม เป็นผู้แต่ง

องค์ที่ ๕ พระรามคืนนคร

นายมนตรี ตราโมท เป็นผู้แต่ง

บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

ภาคหน้า นารายณ์ปราบหนทุก

ฉาก : วิมานเมฆ

— ภายในม่านโปร่ง —

— ตัวละครคอน มี พระนารายณ์ และ หนทุก —

— ปี่พาทย์ทำเพลงคึกคักพาทย์ —

— พระนารายณ์ยืนเหยียบบนหนทุก —

เจรจา

หนทุก	หนทุกอดสูรา เหตุอันนี้เห็นเป็นองค์พระนารายณ์ กรูว่าคนต้องกลอุบาย มาตวงฆ่า จึงมีวาจาถามไปพลัน ว่าไยพระองค์มาทำกับหม่อมฉันถึงเพียงนี้
นารายณ์	เจ้ากาดั้นหนทุก เจ้าชั้มาก่อกรรมทำกตัญญูบนเมืองฟ้า เทยวชนวเพชรดังหาร ฆาตญชวาทงเทพบุตรและอัสถร

นนทก

พุทโธ! องค์นารายณ์ผู้ครองฤทธิ์ด้วยศรจักรตั้งชดทา ไฉนไม่ต่อสู้กัน
ซึ่งหน้าให้รู้ฤทธิ์ ถึงเราจะสิ้นชีวิตก็ไม่นึกเสียดาย เป็นห่วงแต่เขาจะรำลึกกันว่า
องค์นารายณ์นั้นเกรงกลัวนนทกไม่สู้หน้า ต้องแปลงเพศเป็นกัญญามาตวงปราบ

นารายณ์

เหม! เจ้านนทกช่างหยาบหยาบปากเก่งกล้า ที่เราแปลงเป็นศรที่ศรโศกา
มาตวงเช่นนี้เดา ด้วยประสงค์จิตคิดจะข่มขู่เพชรของเจ้าตั้งหารตัวเจ้าเอง
ใช่เราจะไม่พริ้นหวนเกรงก็หาไม่ เขาเถอะเมื่อเจ้าตายไปขอให้ก่อกำเนิด ลงไป
เกิดเป็นจอมอสูรผู้ครองฤทธิ์ เก่งกล้ามีอาญาสิทธิ์ครองดงกาอาณจักร ให้เจ้า
มาถึงดับพักตร์ยี่สิบกร จะดำดินเดินเห็นอัมพรดาวพัดเจ้าทำได้สิ้น เราจะ
อดตายไปเป็นมนุษย์เดินดินมีเพียงสองกร จะตามไปตั้งหารผลาญให้ม้วยมรณ
ด้วยมือเรา

นนทก

ดีละ เทพเจ้านารายณ์ เราก็ขอมาดหมายผูกจิตคิดจองเวรไว้ชาติหน้า
เราจะทำให้ท่านต้องพิโรธว่าพราโศกาคือเดือดร้อน เทียบระเหวีร้อนเพราะ
พัตพรากจากสตรีที่ท่านรัก ขอให้คำอธิษฐานต้องเราจงประจักษ์จริงด้วยกัน

ร้องเพลงกระบอกทอง

เมื่อนน

องค์พระนารายณ์รังสรรค์

เจอดวงดาวฤกษ์

นนทกกุมภภัณฑ์มรณา

— ปู่พาทย์ทำเพลง รว-โอด-เชิด —

บีดไฟหลังมานโปรง

จบภาคนี้

๘๘ ๘๘
องกที่ ๑ ลกสัตตา

ฉาก : ป่าริมฝั่งแม่น้ำโคทาวรี

— เห็นอาศรมตั้งอยู่หน้าต้นไม้ใหญ่จวดี้ และหน้าอาศรมมีแท่นใหญ่พอนั่งได้ ๒-๓ คน —

— มีที่สำหรับพระลักษมณ์นั่งต่ำกว่าแท่นใหญ่พอสมควร —

— ที่หลับข้างใดข้างหนึ่ง มีซุ้มไม้สำหรับทศกัณฐ์ซ่อนตัว —

สมมติเป็นเวลากลางวัน

— ตัวละคอน มี พระราม, นางสีดา และ พระลักษมณ์ —

ปิดไฟหลังม่านโปร่งและเปิดไฟหน้าเวที

— ปี่พาทย์ทำเพลงลมพัดชายเขา —

ร้องเพลงลมพัดชายเขา

เมื่อนั้น

นางสีดาเขาววยอดเด่นหา

นั่งเฝ้าปฏิบัติภัสดา (กวางทองออก)

กัญญาเหลือบเห็นกวางทอง

เจรจา

สีดา

ทอดพระเนตรโน่นชิเพคะ พระเชษฐา กวางทองมองได้ภาน่ารักใคร่ น้อยอยาก
ได้กวางไพรมาเคียงนัก

พระลักษมณ์

โปรดทรงพินิจดูให้ตระหนักก่อนนะพระเจ้าพี่ อันกวางทองตัวนี้คิดดังเกิด
ด้วยกวางป่าไผ่อาเพศผิวเป็นทอง แล้วจำเพาะมาเลี้ยงมอญวณเวียนอยู่ อาจเป็น
อุปายเขาเหล่าศัตรูจำแดงมา

สิดา

ได้โปรดเกล้าฯ เสด็จพระเชษฐาอย่างดั่งดี โปรดตามจับกวางทองผ่องอำไพ
มาให้หนึ่ง แม่นมิดักกวางทองดั่งปรารถนา นอ้่งก็จะขอถวายบังคมลาขึ้นชั้ว

พระราม

อย่ากำดัดโรคไค้ก็เถยดีดา พี่จะไปจับสุวรรณมฤคามาให้เจ้า (กับพระลักษมณ์)
พ่อลักษมณ์จงอยู่ตุนงเขาวัวให้จงดี พี่จะจรดไปตามจับกวางทอง

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิดฉาน —

— พระรามตามกวางเข้าโรง —

— ทศกัณฐ์ออกจากที่ซ่อน ทำลับ ๆ ล่อ ๆ แสดงอาการดีใจ —

ปิดไฟเวทีหน้า และ เปิดไฟหลังม่านโปรง

— พระรามตามกวางทองออกหลังม่านโปรง —

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิดฉาน (ต่อ) —

ร้องเพลงทะเลบัว

ราเมศ์ตามติดชิดกระชั้น	กวางผืนดื้อเด่นแผ่นผยอง
ข ^๕ ยังกวางเยื้องช้าเตื่องมอง	โอดดำพองเหยาเยื่อต่อรามินทร์
พระแฉ่งเพ่งพินิจผิดดังเกด	ทรงเดชจับศรัศดำศรพาดคันคีดป
น้ำวเห็นยวดยพดงทงกายินทร์	ถูกกวางคินวางวายกลายเป็นมาร

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่ง-ศรทง-รว —

— กวางหายกลายเป็นมารัจ แล้วส่งเสียงร้อง “เจ้าลักษมณ์ ช่วยพี่ด้วย” —

ปิดไฟหลังม่านโปรงและเปิดไฟหน้าเวที

— (เสียงร้องในโรง) “เจ้าลักษมณ์ ช่วยพี่ด้วย” —

เจรจา

สิดา แน่นะพ่อดั๊กษมน้อยชักช้า เดี๋ยวเจ้าพี่ร้องเรียกหาคงมีเหตุ ชะรอยศักรหุมืออาเพศ
มันคิดร้าย มุ่งกระทำการกรรมอันตรายพระเจ้าพี่ น้องจงรีบจรดไปให้ทันการ

พระลักษมณ์ นั่นคงเป็นเดียงมารมิใช่ของค์พระเชษฐา

สิดา เอ๊ะ! เจ้าดั๊กษมน้อยเจรจาเช่นนั้นได้

พระลักษมณ์ ได้โปรดเกล้า, พระเจ้าพี่นมนมฤทธิ จะเดี๋ยวทำบำจามิตรเห็นผิดไป

สิดา ชะ ชะ! เจ้าดั๊กษมน้อย, ช่างกระไรคิดหลายได้ คงขึ้นชมส้มคะเนถ้าพระพี่ตาย
คงคงจิตคิดมุ่งหมายจะครองเรา (เสียงร้องในโรง) ดูซิเดี๋ยวพระพี่เจ้า
ร้องเรียกหา ยังไม่รีบไต่ถดถาออกไปช่วย คงยั้งดีที่พระพี่ม้วยชีเนเจ้า

พระลักษมณ์ พระพี่นางได้โปรดเกล้า, อย่าพะวงคิดสงสัย นอนเฝ้าเฝ้าพระมารดา
เอาเถื่อน้องจะไปตามบัญชาพระเจ้าพี่ แต่พระองค์จงอย่าออกนอกกฎจะม้วย

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด —

— พระลักษมณ์เข้าโรง ฤษัฏศกัณฐ์ออกจากที่ซ่อน แสดงอาการยินดี —

— ปี่พาทย์ทำเพลงเสมอเถร —

— สิดาเห็นฤษัฏศกัณฐ์ ก็ออกมานิมนต์ขึ้นนั่งบนแท่นหน้าศาลา —

เจรจา

ฤษัฏศกัณฐ์ ดูก่อน ดั๊ตาทรมวย อันตัวเจ้าก็ทรงโฉมวิไลเลิศดั๊กษณา ไยมาพำนักอยู่
กลางป่าเช่นนั้นได้ ร่างดำรอยด้วยอย่างเจ้าควรอยู่แต่ในพระบุรี

สิดา ขอบพระคุณพระมุนีที่เมตตา แต่ดั๊ตานมพระภักดาใช้ตัวเปล่า อันวิสัยกุดศักร
มีพงศ์เผ่าทรงศักดิ์ศรี แม้นว่าพระดำมอยู่แห่งใด ก็จะต้องอยู่ปฏิบัติรับใช้
ณ ทน

ฤษัทศกัณฐ์ อันเจ้ารามไม่דםกัณกับด้ดา ถูกขับไ้จากพาราน่าอับอาย นีเณะ โฉมฉาย
พังอาตมาว่า ทศกัณฐ์เจ้าตงกานันดีเจ้า คุ้ควรกับโฉมเฉดาเป็นยิ่งนัก ไปเป็น
มเหด้ของทศพัคค์จะด้กว่า เราจะช่วยนำกัณญาไปฝากด้

สัดา เอ๊ะ! พระคุณเจ้าโยคิตชวเช่นนั้นเด้! อันพระรามผู้เป็นเจ้าด้มาช้ เกียรติ
กระตือองเรีองคักดาทวธาคร์ จะพาช้ไปหาอด้รช้างชวช้ พระคุณเจ้ากถอพต
จริยารักษาคัด้ ไม่ควรที่จะมาประมาทหมันองค้พระอดดาร อย่าให้เด้ยแรง
ช้ถวายนมด้การเด้ยพระคุณเจ้า

ฤษัทศกัณฐ์ ไยอุกขาจบริภาษเราเจ้าด้ดา พุดด้ๆ กัณญาไม่เชือพัง ก็ตือองขอช้ก้างพาเจ้าไป

— ป้พาทยัทำเพลงเชิด —

— ฤษัทศกัณฐ์ไล่จับนางสัดา แล้วกลายร่างเป็นทศกัณฐ์ —

ปัดมาน

— ทศกัณฐ์พานางสัดาขึ้นรถออกเวทล้ง —

— สดาอยู่ออกขวางหน้า บัันขึ้นรถโอบด้ทศกัณฐ์ —

— รบกันครู่หนึ่งแล้วบ้องหน้า —

เจรจา

ทศกัณฐ์ เหม! เจ้าบั้ษา มากันทางขวางหน้าเราไว้โย จงหด้กทางให้เราไปเด้ยแต่โดยด้
เราคือทศกัณฐ์จอมอด้รเจ้าตงกา เรีองฤทษั้มคักดาปราบไ้ทวั้ไ้รจักร

สดาฯ ชะ ชะ! ทศพัศคร้อย่ายาคูโยดอดโอหัง นั้นเจ้าจะพามเหดีพระทรงตั้งขึ้นไปใน
 จงรับดั่งคนเดียวนั้น ในบัดนี้ ถ้าหาไม่เราจะจิกเจ้าตัวร้ายให้วายปราณ

ทศกัณฐ์ เหม่! เจ้าวิหคอันชพาดันดานชั่ว ไซ่งการอะไรของตัวมาอดดกดำ อันตัวเรา
 เหล่าเทวาก็เกรงฤทธิ์ แม่เจ้ารักชีวิตจงหลีกไปเสียโดยดี

สดาฯ ดู ดู! ทศศัร้อหังการ อันตัวเรานคพญาราชบัษษานามดศายุดมหันต์ แม่แต่
 พระอิศวรผู้ทรงธรรม์และองค์พระนารายณ์ราช ก็ไม่มีฤทธิ์คิดพิฆาตตัวเราได้
 เว้นแต่แหวนที่ด้อมได้นัวพระหัตถ์พระเจ้าแม่ดศายอย่างเดียวนั้น จึงจะสังหาร
 ฆดาญช้วนตัวเราได้ไซ่คโยโต เพราะรู้เท่าเจ้านะมันจึงบอกให้ แม่นรู้แล้ว
 จงพาดศากดบค้นไปแต่โดยดี ข้าศึกเคอนเจ้าด้วยมีจิตคิดปราน์หวังเอาบุญ
 อย่าหวั่นทำหันหนให้ป่วยการ

ร้องเพลงประเทศ

เมอนน	ทศพัศครปรัตเปรมเกษมศานต์
ถอดแหวนจากนวงนกราญ	ขว้างประหารบัษษาดไป

— ป้พาทย์ทำเพลงรว — เชิด —

— สดาฯถูกแหวนแสดงทำป้กหัก แล้วเข้าโรง —

— ทศกัณฐ์ขับรถเข้าโรง —

จบองค์ที่ ๑

องก์ที่ ๒ สี่ตามูกคอตาย

ฉาก : สวนอโศก ในกรุงลงกา

— มีตำหนักในพระราชอุทยาน —

— ข้างตำหนักมีต้นอโศกใหญ่และมีต้นอโศกอื่น ๆ กำลังออกดอก —

สมมติเป็นเวลากลางคืน

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด —

เปิดม่าน

— ทำแสงไฟบนเวทีเป็นกลางคืน มองเห็นพระจันทร์และดวงดาวทอแสงอยู่บนฟากฟ้า —

— หนุมานออก แล้วไปแฝงตัวอยู่บนต้นอโศก —

— ปี่พาทย์ทำเพลงทยอย —

— นางสาวเดินออกจากตำหนัก —

ร้องเพลงตามกวาง

เมื่อนั้น

นางสิดาทุกขทนหม่นไหม้

แค้นคับทบทรวงอรไท

คิดประหารตนให้มรณา

— นางสาวมาหยุดยืนอยู่ใต้ต้นอโศก ด้วยความรันทดใจ —

ร้องเพลงกบเต็น

ถึงคนโศกยิ่งสุดดก่ำรดเศร้า

เข้าหยุดนั่งบังเงาพฤษภา

แดนทางคส์ว่างแจ้งแสงจันทร์รา

พลางคิดถึงภักดาไศกาดี

— ปี่พาทย์ทำเพลงโอด —

ร้องเพลงบังใบ

ไอ้พระพุทธรูปหม่อมของเมียแก้ว	วนนแคว่น้องรักจะคักขัย
จักผูกคอตลอดชั่วชาติ	มิเห็นใจเมียแคว่น้องรัก
ตั้งใดแต่หงัดหงัดพดงพาด	ให้ชดเคื่องเบองบาทบาศรี
โปรดประทานโทษาแก่ชาน	มารศรีตะอนให้ไปมา

— ปู่พาทย์ทำเพลงโอด —

ร้องเพลงร้าย

บัดนั้น	วายุบุตรอยุ่บนต้นพุทรา
ไต่ยีนคำรำพันโศกา	กรูว่านางดีตายใจ
ตั้งดาร์พระมเหสีมศักดิ์	เพราะเคื่องเค้นทศพิศตรึงเพียงคักขัย
จะผูกคอตวยาวหรืออย่างไร	คิดแล้วแกต้งแฝงไม้เมี่ยงมอง

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น	นางดีดาเบียดวเปด่าเจ้ารำหมอง
เห็นเวตาจวนแจ้งแด่งทอง	กตวกันตมันจะย่องตามมา
จิงต๊ะพิกต๊ะไปบางที่นางทรง	จับจัตวัดพระองค์โจ่งภูษา
แข่งพระทัยไม่เดียดายชวา	อุตด่าให้บนชนบนคันไม้

— ปู่พาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่ง-โอด-เชิดฉิ่ง —

ร้องเพลงร้าย

จิงเอาผ้าผูกพันกระตั้นรัด	เกี้ยวกระหวัดกับกิ้งโศกใหญ่
ชายหนึ่งผูกคอตอรไท	แล้วทอดคองคตังไปจะให้ตาย

— หนุมานเข้าแก่นางสีดา —

ร้องเพลงร้าย

บัดนั้น
จึงเข้ามาบนบอยบอยกาย

วายุบุตรแก้ได้ตั้งใจหมาย
กราบถวายบังคมก้มพักตรา

เจรจา

- เสียดา เหว่ยเจ้ากระบี่ ตัวของเจ้านอหังกร เราจะผูกคอให้มรณาครึ่งเด้า เหตุไฉน
ตัวเจ้ามาแก้ไข เองอยู่แห่งหนตำบลใดจึงว่ามา
- หนุมาน ขอได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ข้าพระบาทนเด้าชื่อว่าหนุมาน เป็นทหารของ
องค์พระรามภูดินทร์ บัดนี้ยกโยธาพานรินทร์มาพักอยู่ ณ คันทกาครีมาศ
ทรงคิดคำนึงถึงไฉ่ผัวพระบาททุกทิวาราตรี จึงทรงใช้ให้ชานสามสมุทรมาเมือง
मार เพื่อสืบเสาะดูเหตุการณ์องค์ครมเหดี ว่าพระองค์ยังสุขเกษมเปรมปรีดิ์
หรือหมองหมางเป็นอย่างไร ขอได้ทรงทราบในพระราชหฤทัย เถิดพระเจ้าคะ
- เสียดา ดูดู! เจ้าถึงไพร่โยเอนอรรถ ว่าเป็นทหารขององค์พระจักรรัตนราชจักร
เหตุใดเรานจึงไม่รู้จัก นี่ตัวร้ายเจ้าคงเป็นพวักยักเสเด่ร้างแปลงปลดอมมา
โดยกล่าวนามถึงพระภักดาของเรา ไม่ขอฟังว่าททวาชาน ดอกนะเจ้า
- หนุมาน ประทานโทษโปรดเกล้าแก้หม่อมฉัน เมื่อครั้งแรกที่ตามพระองค์ทรงธรรม
พดัดเวียงวัง ข้าพระบาทนกกยังมีได้มาถวายตัวอยู่เป็นข้า ต่อเมื่อทศพัคร์
ดักพระองค์มานั้นแล้วไซ้ ข้าพระบาทจึงได้เข้ามาดวามภักดี พดางหยิบพระ
ขำมรงค์ทรงศักดิ์กับผ้าสะไบออกจากเคี้ยวเด่วทูตดาร พระภูษาน พระอดาร
ได้มาจากถึงบ้ำ ส่วนพระขำมรงค์นั้นดคายราชบัถษานอมถวาย องค์พระภักดา
ได้ทรงมอบของดั่งนี้มาประทานแด่พระแม่เจ้า ขอได้ทรงทราบเกล้าพระเจ้าข้า
- เสียดา ครู เจ้ากระบี่ อินของเราดั่งนี้ตกค้างอยู่กลางบ้ำ เจ้าคงไปพานพบเด่วเกบ
เอามาเป็นแม่นมั่น ยังเด่ร้างแกดั่งมารำพันหอดอกดวงเรา อย่าได้มาเจรจาเดย
นะเจ้าเรารู้นในวาท

หนุมาน

พระบารมีปกเกล้าข้าพระบาท สมเด็จพระรามหิรราชตรัสตั้งมา ถ้ามาตรแม่
พระแม่เจ้าแดงวิญญานไม่เชื่อฟัง ให้อยกข้อต่ออนันต์แค่หนหลังเป็นเรื่องราว
เมื่อครั้งคราวยกศรัชย์ในเมืองมิลิตา สมเด็จพระรามวงศ์องค์รามมาได้เด็ดเจ้าไป
ในพระราชนิเวศน์ พระเจ้าแม่ได้แอบพระแสดแดพระเนตรตรงมาบรรจบ เนตร
พระหริวงศ์กับของพระองค์กัทรังประดับกันครั้นนั้น อันเดศนัยเรือนนี้ไต่รู้กันแต่
เพียงต้ององค์กับพระภูบาล ขอได้ทรงทราบได้เบื่องบหมาด้อย เกิดพระเจ้าคะ

ร้องเพลงขวัญอ่อน

เมื่อนั้น

ฟังคำกำแหงหนุมาน
จึงรับของต้องตั้งมาเพ่งพิศ
ชดเนตรกลอดคองนองพักตร์

นางดีดาเยาวยอดดั่งดาว
ก็แจ้งการว่าพระหิรราช
ยังคิดถึงองค์พระทรงศักดิ์
นงลักษณ์ทนต์องค์ทรงไค้

— ปู่พาทย์ทำเพลงโอด —

เจรจา

หนุมาน

หนุมานชาญฤทธิ์ ถวายบังคมคัตถ์ขัตติยชาติพางกราบทูตว่าโปรดเกล้า แม่พระ
แม่เจ้าใคร่เด็ดเจ้าไปเฝ้าพระจักรกฤษณ์ ขอเชิญพระองค์ชนทรงสถิตบนผ้ามือ
ข้าพระบาท ข้าจะพาเด็ดเจ้าเห็นผ่านอากาศไปยังสุวรรณพลับพลา ณ บดิน

สีดา

ขอบใจเจ้ากระบี่ ซึ่งกล่าวพจนวาทันนัยมิลิตต้อง ถึงใจเจ้าจะสู้รักก็ผิด
ทำนองเพราะเราเป็นหญิง ไหนเลยจะสิ้นข้อเกรงกรังตั้งดั่งดีย์ ประเดียวยักษ์
ดักมาถึงพาไปกระไรอยู่ เทพไท้ใคร่ดั่งรู้จะคิดนินิทา เจ้าจึงรีบกลับไป
พลับพลาแต่กราบทูตพระหริวงศ์ ว่าตัวเราขอกราบแทบเบื่องบาทของดั่งบังคมมา
ไม่วางเงื้อมรำลึกถึงพระมหากุณาใน ไต่เบื่องยุคบาท ขออัญเชิญพระองค์
ยกพหุพหุพหุยาตราเช่นชา เหล่าอสูรดีดวบาปที่หยาบซ้ำเสียให้ม้วยมรณ
ดำรงดีพางนางนวยนาดวาทกรกตบหลังยังค้ำหน้าใน

— ปู่พาทำเพลงเสมอ —

— นางสาวเข้าตำหนัก —

แสงไฟบนเวทีสว่างขึ้น สมมติว่าเป็นเวลาเช้า

— ได้ยินเสียงไก่ขัน นกร้อง หรือชะนีโหยหวน ดังก้องมาแต่ไกล —

ร้องเพลงถึงโลด

บัดนี้

ครั้นนางได้จกดับดับไป

จึงคิดว่าถ้าจะดับไปพบพดา

เดี่ยวเราเข้ามาถึงกรุงมาร

คิดพางแผลงคักดาธาโถม

ถอนรากกระชากคุดด้วยฤทธา

กำแหงหนุมนาทหารใหญ่

อโณทัยแจ่มแจ้งจักรวาล

อุปมาเหมือนมิใช่ชาติทหาร

จำจะผจญพดเมื่องให้เป็ดองคา

เข้าน้าวโน้มหักโค่นคันทพฤษา

มวดเมกไม้ไพรพฤษาก็ก่เหตกดาญ

— ปู่พาทำเพลงเชิด —

— หนุมนเข้าหักคันทไม้ พวกตลกออกไล่จับหนุมน —

— หนุมนหนีลงเวทีล่าง และเข้าไล่ต้อนพวกตลกหนี —

ปัดม่าน

— ชมพุมาลี และเสนายักษ์ ออกพบกับหนุมนที่เวทีล่าง —

— เข้ารบกัน ยักษ์หนี หนุมนไล่ตาม เข้าโรง —

จบองก์ที่ ๒

องก์ที่ ๓ จองฉนวน

ฉาก : มหาสมุทร

— เป็นฉาก ๒ ชั้น ชั้นบนสมมติเป็นสะพาน ส่วนชั้นล่างสมมติเป็นในน้ำ —
สมมติเป็นเวลากลางวัน

— ปู่พาทยทำเพลงเชิดแล้วไล่ —

เบ็ดม่าน

บนสะพาน

— หนุมาน กับ ลิบแปดมงกุฏ พลลิงและจำอวด —

— ต่างช่วยกันขนเอาก้อนหินมาทุ่มทั้งลงในน้ำโดยมีสุครีพคุมอยู่ —

— ตีดจำอวดบ้างเล็กน้อย —

ในน้ำ

— มีเกาะแก่ง ไซดหินประการัง ต้นไม้ในน้ำ และมีแท่นหินเล็ก ๆ สำหรับนางสุพรรณมัจฉาอยู่ —

— พวกสัตว์น้ำ มี หอย ปู กุ้ง และฝูงปลาใหญ่น้อย —

— พวกนักดาบขนก้อนหินที่พลลิงทั้งลงมาจากข้างบนนำไปทิ้งที่นั่น —

— มีนางสุพรรณมัจฉาเป็นผู้คุมดูแล —

— หนุมานนำหินมาทิ้งสัก ๒ ครั้ง พอครั้งที่ ๓ ก็ชักสงสัย ขวนสุครีพมายืนดูที่ฝั่ง —

— ได้ยินเสียงดังคึกคักอยู่ในน้ำ สุครีพสั่งให้หนุมานลงไปดู —

— หนุมานประดาน้ำลงไป —

— ปู่พาทยทำเพลงตระนิมิตแล้วรัว —

— พวกวานรบนฝั่งต่างพากันทยอยหายเข้าโรง —

— ปู่พาทยทำเพลงเชิด —

— หนุมานออกไล่สัตว์เล็กสัตว์น้อยต่าง ๆ —

— ในที่สุดก็พบฝูงปลาซึ่งกำลังคาบก้อนหินไปเป็นหมู่ ๆ จึงไล่มา —

— ฝูงปลาหนี หนุมานตามไปเห็นนางสุพรรณมัจฉา จึงไล่ตาม —

— นางสุพรรณมัจฉาหนี —

— ปู่ได้ยวเพลงเชิดนอก —

— นางสุพรรณมัจฉาออก หนุมานออกพบ ไล่จับได้ —

— ปู่พาทยทำเพลงเดี่ยว —

— หนุมานพานางสุพรรณมัจฉาไปนั่งบนแท่นหิน —

— ปู่พาทยทำเพลงโลม —

เจรจา

สุพรรณมัจฉา ดูพรรณมัจฉานางควาญ ดำเริงวันชั้นบานด้วยรัก แด่วัชแจจ้งประจักษ์
แก่ขุนกระบี่ ว่าทศเคียรจอมอสูรผู้เป็นบิดาบังเกิดเกล้า รับตั้งใช้ให้ข้าเจ้า
เที่ยวป่าวร้อง ชักชวนพวกพ้องฝูงปลาในวาริน ให้ช่วยกันคาบขนเอาก้อนหิน
ของท่านไป เพราะหวังจิตคิดมิให้ท่านนข้ามลำคเรศ ที่ผิดพลั้งครั้งนดวยม
เหตุเพราะท่านใช้ ขอได้ยกโทษโปรดอภัยให้แก่ดิฉัน เกิดนะท่าน

หนุมาน กระนั้นหรือ แม้อยอดข้อนขวญขวิด พี่ไม่ถือโทษโกรธดัดนึกดองนักรัก ถ้าแม่น
เจ้าตำนานสมัครรักพี่ช่วยว่าขาน แจ้งให้ฝูงมัจฉาปลาบริวารในวาริน ไป
ช่วยกันคาบขนก้อนหินกดับคั้นมานะโฉมยง พี่ก็จะพ้นโทษของพระหริวงค์
องค์จักรี ขอทราวมวยได้ปรานีด้วยเถิดกัญญา

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น นวดนางสุพรรณมัจฉา
น้อมเกล้าคำนับรับวาจา แล้วออกมาตั้งการทนต์

— ปู่พาทย์ทำเพลงเชิด —

— นางสุพรรณมัจฉาลุกออกไปสั่ง หนูมานออกมามองดู —
— ผูกปลาคาบก้อนหินนำมาวางไว้ที่กลางเวทีข้างเล็กน้อยแล้วหายเข้าโรง —
— หนูมานกับนางสุพรรณมัจฉากลับไปนั่งบนแท่นหิน —

ร้องเพลงร้าย

บัดนั้น หนูมานย่มย่องส่องใต้
พดางตระโบมโถมดูบอไร แล้วปราศรัยด้วยนางมัจฉา

ร้องเพลงไอ้โถม

น้องแก้ว เห็นแล้วว่ารักพี่หนักหนา
แม่นดำเร่จเร่จจนรงค์ในดงกา จะกตัญญูมาหาน้องโนนที่

ร้องเพลงตะนาว

เมื่อนั้น นางมัจฉาขุ่นขึงหมองศรี
ทอดองค์ดั่งกับดักพระด้าม เทวศรควมครว้าโศกา

— ปู่พาทย์ทำเพลงโอด —

ร้องเพลงนกกจาก

บทนั้น	วายุบุตรสุดแสนเด่นหา
ปดอบนางพดางเข็ดชดนา	แก้วดาอย่ากำสรดไค้ก็

ร้องเพลงร้าย

ค่อยอยู่เกิดนวดตะอองน้องรัก	พิจำจักจากตามารศรี
พดางดำแดงแดงอิทธิฤทธิ์	ขุนกระบี่ชนจากสมุทรไท

— ปู่พาทย์ทำเพลงเข็ด-โอด-เข็ด —

ปิดมาน

— ปู่พาทย์ทำเพลงรุกรัน —

— เชนลิง สิบแปดมงกุฏ พญาواهر พิเภกและสี่เสนายักษ์กับชมพูพานและพลหมี่ —

— ออกเวทลาง —

— พระราม และ พระลักษมณ์ ออก —

พากย์

สมเด็จพระมงกุฎทรงชัย	เสด็จจากพดไกร	กับด้วยพระลักษมณ์อนุชา
พร้อมชนคัจฉ์รงค์เสนา	คดาเคต้อนโยธา	มาจากปากฝั่งลำคร
คดาคดำดำแสนยากกร	เกริกอิทธิฤทธิ์รอน	ฤทธิ์รังกัดวันแฉ้วแฉ้วหาญ
หมายม่งดงกากรุงมาร	ผ่านพันชดธาร	โดยวิถีคีตาดาคอาจอง

— ปู่พาทย์ทำเพลงเสมอข้ามสมุทร —

— ขบวนทัพของพระรามเข้าโรง —

จบองค์ที่ ๓

องก์ที่ ๔ สงคราม

ฉาก: สนามรบ

สมมติเป็นเวลากลางวันแล้วเย็นลง

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด —

เบ็ดม่าน

ตอน ๑ อินทรีติดรบกับพระลักษมณ์

— ท้าพระลักษมณ์และท้าวอินทรีติดออกปะทะกัน ณ เวทีบน —

เจรจา

อินทรีติด อินทรีติดฤทธิรงค์ผู้เรืองยศ ประทับอยู่บนนารชรถท่ามกลางพล จึงเผยพจนานุสนธิ์ไต่ถามโดยสุนทร ว่าดูรามนุษย์นายวานรผู้มั่งคั่งตกกายเหลืองดะดองดังทองทาบ ไยจึงคุมพลตึงมาหยาบหยาบถึงแดนยักษ์ ทานชอรัมหรือชอดักษมณ์ จึงบอกเรา เมื่อตายแล้วจะได้รู้ชื่อของเจ้าไม่กังขา

พระลักษมณ์ อ้อ เรานะหรืออสูรผู้อันตราย ชื่อว่าดักษมณ์น้องพระอวตารเจ้ากรุงอโยธยา เหตุด้วยพ่อของเจ้าไปดักองค์พระภควดีศิวาพี่สะใภ้ของเราหน้ จึงได้ยกพลพลโยธิตามมาพิฆาต หากว่าท่านยังรักชวาคมีมาดมั่งคงช้วน จงรีบเชิญศิวาจอมขวัญทูตเคียรเกล้า นำไปถวายพระเชษฐาของเราซึ่งพลับพลา นั้นแหละจะปลดปล่อยตรอดชวาค เลี้ยวหน้าเจ้า

อินทรีติด ชะ ชะ! ช่างกล้าปดเราเจียวรเจ้าดักษมณ์ มากดักกดอกหุดอกยักษ์แฉะง์ เจรจ้านักว่าเราไม่รู้เท่า เดิมพี่น้องทั้งสองเจ้ายู่ยังอโยธยานครเรศ ถูกขับไล่ได้แตกออกจากเมือง ได้รับความแค้นแค้นเคืองต้องบุกป่า นอนกลางดิน กินกลางหญ้าจนพอมรณาก็ไม่ได้ไปเฝ้า ถัดพระภควดีหุดหัวเอาตัวหนีมาอยู่ใน

ไพรพนม ทำบาปเพ้อพรตอดอาหารณถ้อยเพศเป็นฤษี ส้มคบคิดกับสุครีพเช่นฆ่า
พาดังนม้วยมรณ จึงได้โยธาทากรรมใจจันต์ พอแจ้งว่าดงกาธานินทรมา
ด้วยสมบัติอันเนื่องนอง จึงยกพลถึงหยิ่งดำพองมาจงปัดัน ที่แท้ก็คือโจรจันจน
ปัดันนครค์ แด้วเด้แด้งแก้งอ้างเหตุม่าตามนางด้ดา เราวุ้เท่าเจ้าอย่าว่า
เคยเจ้าดัษมน์

พระลักษมณ์ ชีชะ! เจ้าฤษัออกมา มาพุดจาธำชกยกแต่โทษของเขา ด่วนเรื่องของเจ้าเรากั
รู้ดี ปฐมเหตุคือเทวมณโฑโถม พ่อของเจ้าได้มาประโตมจากไกรดาดี พาดัง
ชิงอนงค์นาฏไปจากอก ต้องหนีถึงวังนังกดกับเมืองยักษ จึงเกิดการณ
ประจักษ์เป็นอุทาหรณ์ ว่าพาดังนม้วยมรณเปรียบเหมือนสถาปนิกช่างก่อสร้าง
กำหนดมั่งทงธากถางวางรากฐาน ด่วนทศกัณฐ์ขุนมารเหมือนกรรมกร มาช่วย
ก่อถายนครให้เกิดขึ้นในดงกา อันพระรามผู้เชษฐาทราบอาเพศ จึงทรงเข้า
ระงับดับเหตุหวังให้เหือดหาย เช่นฆ่าพาดังตายเพราะเรื่องน คอกระเจ้า

อินทรชิต เหม่! พระลักษมณ์ช่างพาท้แคะค่อนว่า วันนังคมรณาเดี่ยเป็นแน่นอน กรว
พดางทางดังพดนิกรเหต่าโยธา ให้จับมนุษย์และกระบี่ฆ่าให้บรรดัย

พระลักษมณ์ นื่องพระศรีภูวไนยก็ควรตั้งเสนาอาวร ให้เข้ารบรอก่อกรรอนราญ

— ปาพาทย์ทำเพลงเชิด —

— รบกัน อินทรชิตแพ่ ต้หายเข้าโรง —

ปิดม่าน

ตอน ๒ ทศกัณฐ์รบกับพระราม

— ป้าพาทย์ทำเพลงกราวใน —

— พลยักษ์และทศกัณฐ์ออกตรวจพล ณ เวทีล่าง —

พาทย์

พร้อมพรังคับพดमार เพียบพันดินดาด ได้ฤกษ์ให้เด็กทพชัย
เดียงโหโยธาเกรียงไกร เร่งพดศดาไคด ไปยังด้นามยุทธนา

— ป้าพาทย์ทำเพลงเชิด —

เปิดม่าน

— ทพพระรามและทพทศกัณฐ์ปะทะกัน ณ เวทีบน —

— ทศกัณฐ์รบกับพระราม —

— ป้าพาทย์ทำเพลงศรทง-โอด —

— พระรามแผลงศรถูกทศกัณฐ์เศียรและกรขาต —

— ป้าพาทย์ทำเพลงรวว ทศกัณฐ์ฟน —

เจรจา

ทศกัณฐ์

ทศเศียรราชา ทรงพระดำริวอดวอดว่าพดางปราศรัย ว่าดูรามนุษย์นายถึงไพร่ผู้
อ่อนฤทธิ์ อันครของท่านนั้นก็มีมิใช่เดิ่น แต่ก็ไม่ดามารถพิฆาตเช่นฆ่าเราได้
หรือยังมีฤทธิ์เกรียงไกรร้ายกว่านั้น จงเร่งแสดงแดงฤทธิ์มาโดยพลัน หรือว่าจน
จิตหมดฤทธิ์ทนเพียงเท่านั้น นาหนาท่านมันกัดแต่ปลิ้นปล้อน เทียวหลุดออกต่อเหล่า
วานรอ่อนปัญญา เป็นได้แต่ขายฝูงสัตว์ศักดิ์เดียรณาน อันดงการกรงมารนั้นสูง
ศักดิ์ อย่าคิดอ่านมาหาญหักเออมนปครอง มันจะต้องเคาะเข้าทำนองโบราณว่า

ด้วยชาติพาดต้นคานชาคิครองวัง อันเจ้ายอดด้อยวัยขงดีคาดวง มีความสุข
อยู่แต่ในสวนหอดวงเมืองงกา ท่านไม่อาจตั้งหารมณญ์ชั่วช้าเราได้ จะชิง
ดีตากดับคืนไปอย่างไรกัน ว่าพดางจอมกุ่มภินท์ดำรวดว่า พดางเด่นว่าทำท่า
เย้ยไยไผ่ อยู่ท่ามกดวงหว่างพดไกร

—ป้าพาทย์ทำเพลงกราวรำ—

— หนุมานออกบ่นขอเดชา ถือก่ลองดวงใจของทศกัณฐ์ —

— ปุพพาทย์หยุด —

— ทศกัณฐ์ทำท่าตกใจ —

ເຈຣຈາ

ทศกัณฐ์

ทศกัณฐ์ได้ไปเห็นหนุมานชาญฤทธิ์ มายืนอยู่บนครีมนอกถ้ำเฝ้าแต่เงา
เพ่งมองจ้องจับตา พดางมีพระตำราตรัสว่าพระลูกรัก อันในมือเจ้าถ้ำถกถัก
อะไรนั้น ไหนเจ้าว่าจะยกพดขันธ์มาช่วยพ่อคอตี ไยไปยืนอยู่บนครีมนั้นเด่า
ถักอะไรในมือเจ้าเอามาแต่ไหน ขอพ่อคุดหน้อยเป็นไรพระลูกรักยกอดถัก

ร้องเพลงเย้ย

๒๕
 บดินน
 ๕ ๕ ๕ ๑ ๕ ๕
 ยนมอถอกถองคองชว
 เป็นกตองคองใจของใครเต่า
 ๕ ๕ ๕
 ครองนเห็นทจะมรณา

กา^๐แห^๑ง^๒ห^๓น^๔มา^๕น^๖า^๗า^๘ย^๙ศ^{๑๐}ี^{๑๑}
ว^{๑๒}า^{๑๓}น^{๑๔}ะ^{๑๕}ร^{๑๖}เ^{๑๗}า^{๑๘}ไ^{๑๙}้^{๒๐}มา^{๒๑}
ถ^{๒๒}า^{๒๓}ย^{๒๔}า^{๒๕}ร^{๒๖}ู^{๒๗}ด^{๒๘}เ^{๒๙}า^{๓๐}เ^{๓๑}ด^{๓๒}ย^{๓๓}ก^{๓๔}ษ^{๓๕}า^{๓๖}
ไ^{๓๗}้^{๓๘}ว^{๓๙}น^{๔๐}ท^{๔๑}า^{๔๒}ข^{๔๓}อ^{๔๔}ค^{๔๕}น^{๔๖}ห^{๔๗}ร^{๔๘}อ^{๔๙}ณ^{๕๐}ไ^{๕๑}ด^{๕๒}

ร้องเพลงร้าย

๕ ๕
เมื่อนั้น
ได้ฟังดังจะคนค้นใจ

ทำวราพณาสูตรเป็นใหญ่
ทอดอาตยรณทตหมตกำดั่ง

ร้องเพลงเขมรโพธิสัตว์

ไฉ่ว่าหนุมานชาญกำแหง	เดี่ยแรงพอรักถูกคิดปลุกฝัง
สุดด่าให้ขบเคี้ยวให้เวียงวัง	ด้วยหวังว่าจิตคิดไมตรี
ไฉนเจ้าว่าหนอรอนมาพึงเย็น	มาหุดดอกดื้อพอเด่นดอกหรือ
จงยับยั้งชั่งจิตคิดให้ดี	ขอชัวพอเกิดหนุมาน

เจรจา

หนุมาน ชะชะ! ทศกัณฐ์ ช่างแหม่มหัดปากหวานนักระเจ้า เรายุ่รู้ทันรู้เท่าคำเจ้าดอก
อย่าเจรจาว่ากลีบดอกเราเข้าใจ อันตัวท่านนั้นเหลวไหลชั่วช้านัก ที่เราเข้า
หาด้วยความรักก็เพราะคิดหาทางฆ่า ไช้จะต้องการล้มบดหรือยศฐานันษัตย
ไฉนเจ้าว่าพดพระหริรักษ์เป็นเดรัจฉาน ไยมาง้ออนพุดอ่อนหวานถ้อยว่าที่

ทศกัณฐ์ โอ! พระตุรกร่วมชัวของบิดา เจ้าจะถนัดถื่นแข่งด่าไปถึงไหน พอรักเจ้า
อย่างจริงใจจะถูกรัก อันดงกาอาณาจรัพอจะมอบให้ครอบครอง ทรัพย์สิน
ล้มบดในพระคตทั้งสิบสองพ่อก็จะยกให้ ขอแต่ตั้งกต่องดวงใจของพ่อคืนมา

หนุมาน หนอยแน่ ทศกัณฐ์ น่าขายหน้าเหลือเกินเจ้า เดี่ยแรงเป็นวงศ์พงศ์เผ่าบรมพรหมา
ยังอนง้อขอชัวต่อเดรัจฉาน อย่าอ้อนวอนให้ปวยการเราจะสอนให้ ท่านจงไป
เชิญอรไททองคัสตา ทนเหนือเกล้าเกศามาถวายองค์พระอวดดาร์ เผื่อบางทีจะทรง
ดั่งดาร์โปรดให้ไว้ชัว

ทศกัณฐ์ เหม! หนุมานอย่ากระบี้อชาติอกตัญญู อหังการมาสอนกูถึงเพียงนี้ กูก็ขายชาติ
ชาติเรอพรหมพงศ์ ถึงชัวนี้จะปลิดปลงไม่หวั่นหวาด ไม่ขอเปิดยณจิตคิด
เขลาขลาดเกรงกลัวใคร แต่วันชัวนี้ผิดไว้ก่อนเกิดเจ้า เราขอเลิกทัพกลับ
เข้าคันทนกร คอพรุ่งนี้จึงจะออกมาต่อกรรบพุ่งกัน จะต่อคไม่ม่พรันถึง
วายุปราณ เชี่ยวนะเจ้า

ร้องเพลงสามเส้า

เมื่อนน	พระรามเรื่องฤทธามหาศาล
ตบพจนต์กัณฐ์ขุนมาร	คิดตั้งดาร์ตมเพดั่งเวชใจ
จึงว่าดูราทกัณฐ์	จะหนั้นคอดังไปถึงไหน
ท่านสร้างสรรคบาปกรรมทำเวรไว	จงกัณฐ์รับใช้ตามเวร

ร้องเพลงร้าย

จงเด็กเหต่าพดพดกัณฐ์เข้าเขตขันธ์พระนครก่อนดีกว่า
ตั้งเดี่ยวเมียรักและพารา ให้สมที่เด่นหาห้องอาลัย

ร้องเพลงสร้อยเพลง

เมื่อนน	ทศกัณฐ์ทุกขทนหม่นไหม้
ทงอายทงแค้นแน่นหทัย	ทงอาลัยดวงจิตชั่ววิตคน
ผินพระพักตร์แดงหูมาน	หิวสละทันทวนทั่วทุกชุมชน
แข็งหทัยโบทกัณฐ์ดั่งปลิด	เค็ดอนพหลมุงคร่งเข้าดงกา

— ปู่พาทยทำเพลงทยอย —

— ทศกัณฐ์และกองทัพยักษ์ลงเวทลางทางบันไดซ้าย —

ปี่ม่าน

— กองทัพทศกัณฐ์เข้าโรงประตูขวา —

จบองค์ที่ ๔

ตอนที่ ๕ พระรามคินนคร

ตอน ๑ พระภรต พระศัตรุมน์ กระทำสัตย์

ฉาก: หน้าพระตำหนัก ในกรุงอโยธยา

สมมติเป็นเวลาสายแล้วบ่าย

— มีที่ประดิษฐานฉลองพระบาทของพระราม —

— ปี่พาทย์ทำเพลงตะลุ่มโป่ง ๒ ชั้น —

— พระภรต พระศัตรุมน์ ประทับแท่นหน้าตำหนัก —

— เสนาบริวารเฝ้าพอสสมควร —

ร้องเพลงตะลุ่มโป่ง ๒ ชั้น

เมื่อนั้น

รักษาการครองกรุงอโยธยา

พระภรตพระศัตรุมน์นาถา

เป็นเวลาดครบถ้วนสิบสี่ปี

ร้องเพลงร่าย

แต่เดิมเจ้าพระเชษฐารามจันทร์

จำจะเข้าสู่อ้อมอกอัคร

ยังมีคืนเขตชั้นที่กรุงศรี

ให้สิ้นชั่วตามดัจจา

เจรจา

พระภรต

นี่แน่ท่านผู้มนตร์เดนาผู้ดำมารถ เราได้ถวายสัตย์ต่อพระเชษฐาธิราชรามจักร
ว่าถ้าครบถ้วนสิบสี่ปีแล้วยังมิได้ตั้งกตัญญู เราจะต้องจะมีรับครอบนครนาคต่อไป
จะขอตายเสียในกองไฟมิให้คนนึกหา ว่าเราทั้งสองนี้ปรารถนาไรไซ้ควรวัย

พระศัตรุมน์

ณ บัดนี้ครบถ้วนสิบสี่ปี เรากับเจ้าพี่จึงจะมอบพิธีกรรม เข้าสู่
กองไฟให้อาตมตามดัจจวาจา ท่านจงไปเกณฑ์เหล่าเสนาให้จัดสถานที่ ตั้งกอง
กฤษณ ๕ ณ บัดนี้อย่าได้ชักช้า

สุมนตร์

ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงตั้งจิตอย่างมั่นคง ขอให้ทั้งสองพระองค์ทรงระงับยับยั้ง
ก่อน ข้าคิดว่าพระรามภรรยาคงจะกำลังเสด็จมา ขอให้ทรงรอต่อไปสักตามทิวา
เถิดพระเจ้าค่ะ

พระภรต

สุมนตร์ ขอท่านอย่าได้ทักทวน เราบรู้อนาจิตท่านจงรักภักดี จึงได้กล่าวเตือน
เรานเพื่อประวิงเวลา ถ้าหากเราทำตามวาจาของสุมนตร์ ก็จะเสียดีจรรยา
คำมั่นของเราทั้งสอง อย่าช้าเลยจงไปเกณฑ์กันทำกองอัคคีใหญ่ เพื่อให้ทั้งสอง
เราโคดเข้าไปวាយควัน ตั้งพลทางจรจรัดเข้าสู่ตำหนักใน พร้อมด้วย
พระศัตรุมน้องรักร่วมทุกข์ บัดนั้น

— ป้าพาทย์ทำเพลงต้นเข้มาแล้ว —

— พระภรต พระศัตรุมนี เข้าตำหนัก —

— สุมนตร์ เรียกเสนามาสั่งทำกองไฟขึ้นตรงลานนั้น —

— ร้องให้ไปปลางส่งไปปลาง และคนอื่นก็พลอยร้องให้ —

— สงสารอาลัยในพระภรต พระศัตรุมนี แต่มีอาจขั้รับส่งได้ —

— ดัดจำอวดตามสมควร —

— พอกองไฟเสร็จ พระภรต พระศัตรุมนี ออก —

ร้องเพลงกระบอกเงิน

ครันได้ฤกษ์ยามตามกำหนด พระภรตพระศัตรุมนีเป็นใหญ่
จึงเสด็จออกมาหน้ากองไฟ ตั้งใจกล่าวสัตย์ปฏิญาณ

ร้องเพลงเวศุกรรม

ข้าทั้งสองถือสัตย์สัตย์จริง ขอดาบดับชีวิตตั้งขาร
แต่จูงกรรุดองเพลิงกราน เพื่อให้วายเป็นปราชญ์ทันใด

— ป้าพาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่ง —

— พระภรต พระศัตรุณณ์ รำนิคหน้อย ทำท่าโคดเข้ากองไฟ —

— ปี่พาทย์ทำเพลงรว —

— หนุมานกับพรานกฤษนอกและเข้ายุคพระกรไว้ —

เจรจา

หนุมาน, กฤษณ์ ซ้ำก่อนพระยะคะ ซ้ำก่อน

พระภรต } น้องพระศัตรุณณ์ได้ว่าหนุมานและพรานกฤษณ์ จึงตรัสถามไปพลันว่าท่านทั้งสอง
พระศัตรุณณ์ } เหตุไรจึงมาทำตายพิชิตยิ่งใหญ่ ย่อยยุคดุจดเราไว้โดยใช้เหตุ เราทั้งสอง
ประสงค์จ้านงเจตเป็นแม่นมั่น โดยมุ่งหมายทำตายชั้วนในกองไฟ

หนุมาน ข้าแต่พระอนุชาของทรงชัยรามจันทร์ ขอได้ประทานโทษโปรดอภัยทัณฑ์แก่
ข้าพทชเจ้า ด้วยในกาตบดินเฒ่าองค์พระราม ได้เสร็จบำราบปราบปรามอสูรยักษ์
กำลังเด็ดยมาพำนักอยู่ใกล้อาศรมของพระฤๅษี รับผิดชอบให้ชานกับกฤษณ์ รับผิดชอบ
ทูลพระทรงธรรมให้ทันกาล เกรงจะเกินเวลาช้านานพระองค์จะบรรลือ ข้าจึงต้อง
เขาย่อยยุคดุจดพระองค์ไว้ น้เหตพระเจ้าข้า

พระภรต } พระภรตพระศัตรุณณ์ปลื้มพระหฤทัยใดจะเปรียบปาน ตรัสแก้กำแหงหนุมาน
พระศัตรุณณ์ } และพรานป่า เราจะรีบไปทูลถามพระมารดา ณ บัดนี้ จะได้ชวนกันยกโยธออก
ไปรบ เชิญเด็ดยพระเชษฐาธิราชกลับกรุงอโยธยา น้แนะท่านผู้มั่นคงเดนา
อย่าช้าได้ จงเตรียมพลไพร่ให้ทันกำหนด เราจะไปยังอาศรมบทของพระฤๅษี
ทูลเชิญพระเชษฐาธิราชมาเวียงชัย ตรัสพลางทางคลาไคลไปยังคำหนักพระมารดา
เพื่อทูลชวนไปรับองค์พระรามมา บัดนี้

— ปี่พาทย์ทำเพลงปลายเข้าม่าน —

ปิดม่าน

— ปี่พาทย์ทำเพลงพญาเดิน —

— พระภรต พระศัตรุฆน์ นางเกาศัลยา นางโกเกย์ นางสุมิตรา และไพร่พล —

— มีหนุมานนำทางออกเวทล่าง —

ร้องเพลงร้าย

ครันถิงทพกพระจักรี

ให้หยุดพลโยธินายป่า

ชวนกันดีดาศยาตรา

ไปเฝ้าพระรามาริบัติ

— หนุมาน พรานกฤษณ์ พระภรต พระศัตรุฆน์และ ๓ พระมารดา ขึ้นเวทบน —

— ไพร่พลเลยเข้าโรงทางซ้าย —

เปิดม่าน

ตอน ๒ คีรีนคร

ฉาก: ป่าใกล้อาศรมพระฤๅ

— ปาพาทย์ทำเพลงโอดแอม —

— พระราม นางสีดา พระลักษมณ์ ประทับบนแท่น —

— วานรและบริวาร เฝ้าตามสมควร —

— พระภรต พระศัตรุฆน์ และพระมารดาทั้ง ๓ เข้าไปทอดและถวายบังคมกันตามศักดิ์ ร้องไห้ —

ร้องเพลงการะเวก

เมื่อนน

ทั้งตามพระมารดามารศรี

ครีดีตามพระหริรักษจักรี

ได้ทุกข์สุขร้ายดีประการใด

เจรจา

พระราม . ดิบดีบ่ข้าเดินไพร่พร้อมด้วยดีดา กับลักษมณ์อนชากุชวานต์ ต้องได้รับทุกข์
ทรมานมากนักหนา วันหนึ่งทศกัณฐ์เจ้าดังกามาตบตัก พาดีดาพยาบาลไป

เมืองมาร ข้ากับน้องต้องตามข้ามไปรอนราญถึงดงกา ข้าอดสู่วางค์พังคัยกษา
จนดูญขึ้น แล้วจึงรีบตัดายอดนารินเดินทางมา เกรงว่าจะมีทันเวลาที่ดูญญาไว้
เจ้าภรตและศัทรุฆณ์จะปลงชีวิตไปเสียก่อน จึงให้หนมานชนวานรกับพราน
กฤษณ์ รับเข้าไปยบยงอย่าให้ทันทำตายชนม์ ข้ากับปองไพร่พดจึงพักแรมอยู่ทน

พระภรต

หนมานกับกฤษณ์เข้าไปทันพอดีที่ข้าจะปลงชีพ ถ้าข้าเข้าไปไม่เร่งรีบเร็วเช่นนั้น
ข้ากับน้องศัทรุฆณ์คงสิ้นชีวิตในกองไฟ นับว่าเป็นพระกรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่
เหนือเกล้า บदनก้มคยคทกษรมาตามชะตากรรม ขอเชิญพระองค์ผู้ทรงธรรม
เด็ดจันนคร จะได้เป็นที่พึ่งแก่พศกนิกรอโยธยา

พระราม

พี่ขอขอบใจทั้งต้องอนชาที่ซ้อดคัย ช่วยบำรุงรักษามูรรัฐให้วัฒนา อีกทั้งช่วย
บำรุงตามพระมารดาให้ได้ดูดำราญ แต่ทพมาพกนเป็นสถานอาศรมมบท ของ
พระมุนีผู้ทรงพรตพรหมจรรย์ เราทั้งมอดควรพากันไปนมัสการดา เพื่อได้รับ
พรจากพระดีทศา ก่อนนะเจ้า

ร้องเพลงรอร่าย

ครัดพิดางทางถวายนัญชิต
ชวนองค์เทวดิดดา
ให้เด็กจตุรงค์โยธี
ไพร่พดเปรมปรีดิ์ดีใจ

เชิญดามชนนี้ค้นหา
ทั้งดามอนุชาคดาโคด
กดับบรู้อโยชยากรุงใหญ่
จะกดับไปพาราธุชารมณ

— ปี่พาทย์ทำเพลงรว —

ดับไฟตอนหน้าเวที

— เปลี่ยนฉากตอนบนเป็นสวรรค์ —

— เทวดานางฟ้าจับระบำ —

ร้องเพลงอุทอง

มนุษย์โลกเอ๋ย	สุดสิ้นไศกเศร้ายะทม
ด้นค่านคัศจรรย์มย์	ด้วยมารร้ายมลายไป
จอมราพณ์อุสุรา	สิ้นชั่ววาปราชัย
ด้วยฤทธิ์ไกร	รามาวตาร
ณ บดินต์มเด็จพระจักรวรินทร์	เด็ดจันต์โกศดัดถาน
ผองข้าเจ้าเหล่าเทพนิกร	อัปสรศคราญ
เกษมศานต์	ดำราญฤดี
ร่วมจิตอันวยพระพรชัย	แต่ไทรามราชจักรี
ทองคอกครทว	มเหศักดิ์ดา
ขอต้องพระองค์	สถิตชำระอโยชยา
ดั่งเพรงกาต	เป็นประธานของปวงประชา
ทรงชาติ	บารมีกระเดื่องหัต
เด็พย์ค่านคัศจรรย์อุรา	คดอศกาดินรินทร์ เทอญ

— ปู่พาทย์ทำเพลงรวัดักดำบรรพ์ —

— เทวดานางฟ้ารำไปรยดอกไม้ —

เปิดไฟสว่างทั่วเวที

ปิดม่าน

จบเรื่อง

หนังสือความรู้ทางนาฏศิลป์ และ คุริยางคศิลป์

๑. ตู๊จับบัตรละครคอนเรื่องต่าง ๆ (บางเรื่องหมด)	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๒. บทละครคอนเรื่องอิเหนา	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๓. บทโขน - ชุด - หนุมานอาดา	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๔. บทโขน - ชุด - ตีดาต่ายไฟและปราบบรรดัยกัณฑ์	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๕. บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์ (ปรับปรุงใหม่)	เล่มละ	๔.๐๐ บาท
๖. โขนดำหรับประชาชน	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๗. เครื่องแต่งตัวโขนละครคอน	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๘. โขนภาคคัน ว่าด้วยตำนานและทฤษฎี	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๙. ตำราไหว้ครู โขน ละครคอน	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๐. ศิลปินแห่งละครคอนไทย	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๑. ตีและตักษณะหัวโขน	เล่มละ	๓๕.๐๐ บาท
๑๒. งานดัดคัศศิลป์	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๓. การระเด่นของไทย	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๔. อุปกรณรามเกียรติ์	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๕. เครื่องดนตรีไทย	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๖. ดนตรีดำหรับประชาชน (ฉบับรวมเขียนเล่ม)	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๗. อธิบายนาฏศิลป์ไทย (มีภาพมาก)	เล่มละ	๔๐.๐๐ บาท
๑๘. { ภาพลายเส้นท่ารำแม่บท Pictorial Figures depicting Basic Postures of Thai Dancing	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๑๙. The Khon (Masked Play)	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๒๐. The Preliminary Course of Training in Thai Theatrical Art	เล่มละ	๓๕.๐๐ บาท
๒๑. รำวง - Ramwong Songs	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๒๒. Classical Siamese Theatre	เล่มละ	๓๐๐.๐๐ บาท

เชิญเรีกซื้อได้จากเจ้าหน้าที่ ณ โรงละครอนศัลปากร